

Editörden/Editorial

Yaşlı nüfusun dünyada ve Türkiye’de artması ve nüfusun yaşlanmasının çok sayıda problemi beraberinde getirmesi yaşlılık çalışmalarında üzerinde mutabık kalının en önemli hususları oluşturmaktadır. Literatürde neredeyse her yazıda bu iki husus dile getirilmektedir. Yaşlı nüfusun artışının insanlık tarihi için yeni bir olgu olduğu dikkate alındığında sıklıkla yapılan bu vurgular doğal karşılanabilir. Bununla birlikte vurgunun sürekli artırılması yaşlılığın ve yaşlanmanın toplumsal boyutuna ilişkin *idraki* zorlaştırmaktadır. Bu durum yaşlılık ve yaşlanma olgusunun daha yoğun bir biçimde sağlık, sosyal hizmet, demografi gibi disiplinler tarafından ele alınmasına neden olabilmektedir. Yaşlılık ve yaşlanma olgusunun çok sayıda disiplini ilgilendirdiği aşîkârdır, ancak birçok disipline katkı sağlama potansiyeli bulunan sosyolojik çalışmaların artırılması önemlidir. Bu tespit *disiplin muhafazakârlığı* veya *tarafdarlığı* bağlamında zikredilmemektedir. Yaşlılık ve yaşlanma olgusuna ilişkin sosyolojik perspektifle ve disiplinlerarası bir yaklaşımla yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Zira sosyolojik perspektifin ve disiplinlerarası yaklaşımın dışarıda bırakılması mevcut sorunların çözümüne katkı sağlamadığı gibi yeni birçok problemin oluşmasına da neden olabilmektedir.

Konunun sosyoloji perspektifinden ele alınması bu kadar önemli olmasına rağmen Türkiye’de yapılan çalışmalarda henüz başlangıç aşamasında yer aldığı söylenebilir. Diğer bir deyişle farklı disiplinlere katkı sağlama potansiyeli olan sosyolojinin yaşlılık ve yaşlanma olgusu üzerindeki çalışmalarının henüz yeni olduğu görülmektedir. Yaşlılığın bireyin hayatına getirdiği yeni sorunlara bağlı bir biçimde kamu hizmetleri, sağlık bakımı, sosyal destek gibi konulara odaklanan bahsi geçen disiplinlerin dışında, nüfus yaşlanmasının değiştirdiği toplumsal yapıların ve bu yapıları etkileyen diğer iktisadi, siyasi, mekânsal ve sosyolojik süreçlerin ele alınmasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda *Sosyoloji Dergisi*’nin 2016/2 sayısında *yaşlanmayı* sosyolojik perspektiften ele alan yazılara yer verilmesi ve söz konusu ihtiyacın giderilmesindeki başlangıç adımlarından birinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleşip gerçekleşmediğine dair muhasebenin yapılması ve bundan sonra yapılması gerekenlere dair önerilerin ele alınması *editörden* yazısının temel hedefidir.

Yaşlanmanın sosyolojisine ilişkin yazıları talep etmeden önce yapılan tartışmada temelde altı tema belirlenmiştir: (i) Yaşlanmanın sosyolojisi, (ii) Türkiye’de yaşlanma, (iii) kuşaklararası ilişkiler ve yaşlılık, (iv) yaşlılara yönelik sosyal hizmetler, (v) yaşlanma ve mekân ve (vi) toplumsal açıdan yaşlanma. Ayrıca her temanın alt temaları oluşturulmuş ve böylelikle yazı çağrısı hazırlanmıştır.¹ Bu temaların işaret ettiği gibi amaç hem yaşlanma ve yaşlılık olgusuna yönelik sosyolojik çalışmalara ulaşmak hem de disiplinler arası ve/veya farklı disiplinlerdeki çalışmalara tamamen kapıları kapatmamaktır. Bu amacın büyük oran gerçekleştiği, hem sosyolojiden hem de farklı disiplinlerden katkıların alındığı söylenebilir. Ancak sosyoloji disiplininden gelen katkıların görece daha az olduğu görülmektedir.

Belirlenen temalara ve gelen yazılara bakıldığında *Türkiye’de yaşlanma, toplumsal açıdan yaşlanma ve yaşlılara yönelik sosyal hizmetler* temalarının ön plana çıktığı belirtilebilir. Bu alanlarda

1 Yazı çağrısının Türkiye’de konuyla ilgili çalışmalar yapan akademisyenlere, sivil toplum kuruluşlarına, kamu kurumlarına ve özel sektöre büyük ölçüde ulaştırıldığı söylenebilir. Ayrıca 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi *Sosyoloji Araştırma Merkezi* bünyesinde Galatasaray ve İstanbul Şehir Üniversitesi ortaklığında ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün desteğinde gerçekleştirilen *Yaşlılık Atölyesi*’nde sunulan bildirimler de *Sosyoloji Dergisi*’nde yayımlanmak üzere talep edilmiştir. Bu bağlamda alanda çalışan kurumların ve kişilerin katkı vermesine yönelik çaba gösterilmiştir. *Dergiye* yazılarıyla ve değerlendirmeleriyle katkıda bulunan farklı disiplinlerden çok sayıda araştırmacıya bu çabaya destek oldukları için teşekkür ediyoruz.

daha acil ihtiyaçların olduğu ve birçok disiplinin bu konulara yöneldiği dikkate alınırsa bu türden katkıların yoğunluğu anlaşılabilir. *Türkiye’de yaşlanma* teması kapsamında *yaşlılık konulu sosyolojik çalışmalar; yaşlılara yönelik sosyal hizmetler* teması bağlamında *yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerde yaşanan değişimler, sorunlar ve çözüm önerileri; toplumsal açıdan yaşlanma* teması çerçevesinde ise *medyada yaşlılık temsilleri, yaşlanma, refah ve ekonomi ilişkisi, yaşlı yoksulluğu, ailedeki değişimler ve yaşlanma* konularında dergiye makaleler gelmiştir. Bu temalarda gelen ve yayımlanan makalelerin Türkiye’de yaşlanmanın farklı boyutlarını ele almasının alana önemli bir katkı sağlayacağını ümit ediyoruz.

Az sayıda olmak birlikte *kuşaklararası ilişkiler ve yaşlanma ve mekân* temalarında da makalelerin dergiye gönderildiği söylenebilir. *Kuşaklararası ilişkiler ve yaşlılık* temasında *yaşlılık ve deneyim aktarımı, kuşaklararası maddi kaynak aktarımı, kuşaklararası ilişkiler ve dışlanma; yaşlanma ve mekân* temasında ise *kentsel mekân ve yaşlanma, kamusal mekân ve yaşlanma, ev ve yaşlanma* bulunmaktadır. Yaşlılık ve yaşlanma çalışmalarında çok önemli iki boyut olmasına rağmen kuşaklararası ilişki ve mekân bağlamının yeterince dikkat çekmediği görülmektedir.

Bununla birlikte özellikle yaşlılık ve yaşlanma çalışmalarına kuram ve yöntem açısından katkı sağlaması planlanan *yaşlanmanın sosyolojisi* başlıklı temaya yönelik makaleler maalesef gelmemiştir. *Klasik ve çağdaş sosyoloji kuramları açısından yaşlanma, yaşlanmaya ilişkin sosyolojik çalışmaların gelişimi, yaşlılık araştırmalarında yeni eğilimler ve yaşlanma konulu araştırmalarda yeni yöntemler, yaşlanmanın sosyolojisi* temasının alt temalarıdır. Gerek Türkiye’de gerekse dünyada sosyolojik perspektifin yaşlılık ve yaşlanma alanında yapılacak çalışmalara katkı sağlayabilmesi için kuram ve yöntem çerçevesinde yeni tartışmalara ihtiyaç olduğu dikkate alınırsa bu sayıda bu türden bir katkının gerçekleştirilemediği söylenebilir. Bu katkının sanılanın aksine zorlu bir yolu işaret ettiği kabul edilmelidir. Buna rağmen bu tema kapsamında az sayıda da olsa makaleye yer verilmesi planlanmıştır. *Yaşlanmanın sosyolojisi* bağlamında kuram ve yöntem açısından yeni ufuklar açabilecek çalışmalara yönelik girişimlerin bundan sonra da devam etmesi gerektiği açıktır.

Bu sayıda bahsedilen çerçevede gerçekleştirebildiğimiz hedeflerin yanı sıra tasarladığımız ancak gerçekleştiremediğimiz boyutlar da oldu. Editörden yazısında bir muhasebe yaparak yaşlılık ve yaşlanma olgusuna yönelik bundan sonra nelerin yapılmasına ihtiyaç olduğuna dair bazı işaretleri paylaşmayı istedik. Bütün bunlara rağmen sosyolojik perspektifle yaşlanma ve yaşlılık olgusuna ele aldığımız bu sayının alana mütevazı bir katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

Çok sayıda araştırmacının makale göndererek katkıda bulunduğu bu sayıda farklı disiplinlerden hakemler de büyük özveriyle çalışmış oldular. Hem yazarlara hem de hakemlere çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca derginin yayıma hazırlanma sürecinde emeği geçen dergi ekibine şükranlarımı sunuyorum.

Murat Şentürk
İstanbul Üniversitesi

Sayı Editörü